

Algemene gegevens	
PPS-nummer	AF 16196 (BO-21.04-001-025)
Titel	Mest als circulaire grondstof (verkenning)
Thema	TKI AF Kernthema Circulair
Uitvoerende kennisinstelling(en)	Wageningen Livestock Research
Projectleider onderzoek (naam + emailadres)	Nico Verdoes nico.verdoes@wur.nl
Penvoerder (namens private partijen)	Frits Mandersloot (LTO) fmandersloot@lto.nl
Contactpersoon overheid	Harm Smit, Jan van Esch
Werkelijke startdatum	01-06-2017
Werkelijke einddatum	31-03-2018

Goedkeuring penvoerder / consortium	
De jaarrapportage dient te worden besproken met de penvoerder/het consortium. De TKI's nemen graag kennis van evt. opmerkingen over de jaarrapportage.	
De penvoerder heeft namens het consortium de jaarrapportage	☒ goedgekeurd ☐ niet goedgekeurd
Evt. opmerkingen over de jaarrapportage:	Jaarrapportage geeft goed beeld van werkzaamheden die zijn uitgevoerd in dit PPS. Tot aan einddatum wordt verder gewerkt aan opzet nieuw PPS voorstel Mestverwaarden. F. Mandersloot

Korte omschrijving inhoud/doel PPS	
Wat is er aan de hand? Wat doet het project daaraan? Wat levert het project op? Wat is het effect hiervan?	
Doel van dit project is om voor de 2018-call een PPS-voorstel te ontwikkelen dat het perspectief van een circulaire inzet van mineralen en organische stof uit mest dichterbij brengt. Vanuit een geïntegreerde, op markten gerichte aanpak (toepassing van concrete producten) worden vraagstukken aangepakt die de circulariteit van productiesystemen versterken. Dit versterkt de rol en positie van veehouderij in gesloten kringlopen. Huidige PPS AF-16137b dient onderdeel te gaan uitmaken van nieuwe PPS voorstel. Continuïteit waarborgen, inpassen in grotere geheel en waar nodig bijsturing.	

Planning en voortgang (indien er wijzigingen zijn t.o.v. het projectplan svp toelichten)	
Loopt de PPS volgens planning?	ja
Zijn er wijzigingen in het consortium/de projectpartners?	nee
Is er sprake van vertraging en/of uitgestelde opleverdatum?	De einddatum is vervroegd van 30-06-18 naar 31-03-18
Is er sprake van inhoudelijke knelpunten, geef een korte beschrijving	nee
Is er sprake van afwijkingen van het ingezette budget/de begroting? Indien financiering uit WR-capaciteit: is er sprake van NAPRO? Zo ja geef een	De helft van het budget is van 2017 doorgeschoven naar 2018. Er is dus sprake van NAPRO. Het geld was bedoeld om een PPS in te dienen in de call van 2018. Dan is het onlogisch dat al het werk in 2017 zou gebeuren. De voorbereidingen zijn wel in 2017 gebeurd. De verdere

toelichting	uitvoering in 2018.
Verwacht u een octrooi-aanvraag vanuit deze PPS	nee

Highlights: geef een korte beschrijving van de belangrijkste resultaten tot nu toe

In 2017 is gestart met overleg binnen de Taskforce Mest en Mineralenverwaarding. In die brainstormbijeenkomst is de outline voor het project bepaald. Vervolgens is er overleg geweest met een aantal partijen uit het bedrijfsleven om af te tasten of zij bereid zijn mee te doen en wat hun R&D agenda is. Eind 2017 is – in overleg met TKI Agrifood – besloten om een brede verkenning op te stellen naar de kennisopgaven ten aanzien van mest als circulaire grondstof. Deze verkenning is in concept gereed (januari 2018) en zal worden gebruikt in de PPS call voor 2018, in het kernthema Circulair van de Kennis- en Innovatieagenda 2018-2021, Topsector Agri & Food. Verdere looptijd project wordt gebruikt om de hoofdlijnen van een PPS-voorstel inzake Mestverwaarden te formuleren.

Aantal opgeleverde producten in 2017 (geef in een bijlage de titels en/of omschrijving van de producten of een link naar de producten op openbare websites)

Wetenschappelijke artikelen	Rapporten	Artikelen in vakbladen	Inleidingen/ workshops
	De verkenning kennisopgaven mest als circulaire grondstof, niet openbaar		

Actuele samenvatting van het project voor de website Kennisonline

De Taskforce Mest en Mineralenverwaarding (LTO, Agrifirm, NZO, POV en Rabobank) heeft Wageningen Livestock Research een verkenning naar de kennis- en innovatieopgaven ten aanzien van mest als circulaire grondstof laten opstellen. Deze verkenning zal richting geven aan de call voor PPS-en in 2018 in de Kennis- en Innovatieagenda van Topsector Agri & Food.

De activiteiten van het bedrijfsleven richten zich sterk op mestverwerking tot een product met toegevoegde waarde. De overheid wil circulariteit vorm geven. Er is op meerdere plaatsen behoefte aan regie m.b.t. het mestvraagstuk. De focus voor het te definiëren onderzoek zijn meer expliciet:

1. *Circulair gebruik als meststof*
Beter sluiten van kringlopen; terugbrengen in een kortere kringlopen; beperken van verliezen van mest-inhoud-stoffen in de kringloop.
2. *Circulair gebruik anders dan meststof*
Tot waarde brengen van mest(producten) voor en door de agribusiness; nieuwe producten en nieuwe markten
3. *Integraal duurzame kringlopen*
Bevorderen van integraal duurzame kringlopen en ketenorganisatie, geen maatregelen die eenzijdig scoren op het gebied van één van de duurzaamheidsthema's en afwenteling veroorzaken (bijvoorbeeld raakvlakken op gebied van klimaat).

Bijlage: Titels van producten en links naar informatie op openbare websites:

<https://www.wur.nl/nl/nieuws/Mest-grondstof-voor-de-Biobased-Economy.htm>

<https://www.wur.nl/nl/project/Mest-vol-Waarden-II-.htm>

<https://www.wur.nl/nl/nieuws/Mest-als-waardevolle-grondstof-in-de-circulaire-economie.htm>

Akkoord: Hans van der Kolk (Topsectorsecretaris)